

**LINH MỤC
PHANXICÔ XAVIER
TRƯƠNG BỬU DIỆP**

(1897-1946)

**CUỘC ĐỜI - NHÂN CÁCH
- SỰ NGHIỆP - CÁI CHẾT
VÀ Ý NGHĨA CHO NGÀY NAY**

GIÁO PHẬN CẦN THƠ
LM Tổng đại diện Phêrô Vũ Văn Hải
Chủ biên

**LINH MỤC
PHANXICÔ XAVIER
TRƯƠNG BỬU DIỆP
(1897-1946)**

**CUỘC ĐỜI - NHÂN CÁCH
- SỰ NGHIỆP - CÁI CHẾT
VÀ Ý NGHĨA CHO NGÀY NAY**

NHÀ XUẤT BẢN ĐỒNG NAI

6 ✠ LINH MỤC PX. TRƯƠNG BỬU DIỆP

LỜI GIỚI THIỆU

Đây là tài liệu chính thức của Giáo phận Cần Thơ, được Toà Thánh Vatican chuẩn thuận.

Tài liệu này là kết quả của cuộc điều tra sau nhiều năm, với nhiều nhân chứng, được tóm gọn lại trở thành Tiểu sử chính thức về Cha Phanxicô Trương Bửu Diệp, do Giáo phận Cần Thơ công bố.

Theo quy định của Bộ Phong Thánh của Giáo hội Công giáo, ngày 11 tháng 10 năm 2021, Điều 52a: *"Các tài liệu của Cuộc Điều Tra và Positio (tập hồ sơ) về việc tử đạo, các nhân đức anh hùng, sự hiến dâng mạng sống và việc*

tôn kính cổ truyền sẽ được giữ bí mật tuyệt đối trong vòng năm mươi (50) năm kể từ khi kết thúc cuộc điều tra. Mọi sự tham khảo bởi bên thứ ba phải được Thánh Bộ chấp thuận bằng văn bản". Thế nên, những nhân vật và những nhân chứng về cuộc Tử đạo của Cha Phanxicô Trương Bửu Diệp trong tài liệu này được viết tắt (Ví dụ như: Ông Q., Linh mục V., Bà H., Ông S...).

Uớc mong mọi thành phần Dân Chúa đón nhận và phổ biến tài liệu chính thức này, để Danh Chúa được vinh quang và nhiều người được hưởng ơn cứu độ.

Cần Thơ, ngày 15 tháng 8 năm 2025

Giám mục Giáo phận Cần Thơ

Phêrô LÊ TẤN LỢI

8 ✠ LINH MỤC PX. TRƯƠNG BỬU DIỆP

■ NƠI AN NGHỈ CỦA CHA PHANXICÔ TRƯƠNG BỬU DIỆP

TIỂU SỬ SƠ LƯỢC CỦA LINH MỤC PHANXICÔ XAVIER TRƯƠNG BỬU DIỆP (1897-1946)

Linh mục Phanxicô Xavier Trương Bửu Diệp sinh ngày 1 tháng 1 năm 1897 tại Tấn Đức, nay là xã Long Kiến, tỉnh An Giang. Cha là ông Trương Văn Đăng (1860-1935) và mẹ là bà Nguyễn Thị Thanh (1862-1904). Gia đình sống tại họ đạo Cồn Phước, do linh mục Nguyễn Linh Sớm, sinh năm 1857, coi sóc. Đây là một gia đình Công giáo làm nghề nông, sống theo những giá trị

10 ✠ LINH MỤC P.X. TRƯƠNG BỬU DIỆP

truyền thống của người Việt.

Sau khi vợ mất vào năm 1904, ông Trương Văn Đăng đưa con trai là cậu Diệp qua Battambang, Campuchia kiếm sống. Ông tái hôn với bà Nguyễn Thị Phước, sinh năm 1890. Sau đó, hai vợ chồng cùng cậu Diệp trở về Còn Phước, An Giang sinh sống. Tại đây, họ sinh thêm được một cô con gái tên là Trương Thị Thìn.

Năm 1909, khi lên 12 tuổi, cậu Phanxicô Xavier Trương Bửu Diệp được nhận vào học bậc trung học tại Tiểu chủng viện Cù Lao Giêng, xã Tấn Mỹ, huyện Chợ Mới, tỉnh An Giang. Vì từ thời bấy giờ cho đến năm 1955, tất cả các xứ đạo Công

giáo trên lãnh thổ Việt Nam bên kia sông Hậu (Giáo phận Long Xuyên và Cần Thơ hiện nay) đều thuộc về Giáo phận Phnom Penh, do một giám mục người Pháp, thuộc Hội Thừa sai Ba Lê, cai quản, cho nên, sau khi tốt nghiệp, cậu Diệp được nhận vào Đại chủng viện Phnom Penh, Campuchia.

Năm 1924, Thầy Phanxicô Xavier Trương Bửu Diệp được thụ phong linh mục. Ngài được bổ nhiệm làm cha phó tại một làng người Việt Nam gọi là Hố Trư - nay là Ploutrey, xã Thomokô, huyện Lvea Em, tỉnh Kandal, Campuchia. Cho đến ngày nay, người dân trong làng vẫn còn nhắc nhớ về cha phó Phanxicô Xavier Diệp.

12 ✠ LINH MỤC PX. TRƯƠNG BỬU DIỆP

Đầu năm 1928, Cha Phanxicô Xavier Trương Bửu Diệp được điều về dạy học tại Tiểu chủng viện Cù Lao Giêng, An Giang.

Tháng 3 năm 1930, Cha Phanxicô Xavier Trương Bửu Diệp được bổ nhiệm làm chánh xứ Tắc Sậy. Đây là một họ đạo nhỏ ở tỉnh Bạc Liêu, ngài cũng phải coi sóc cả Khúc Tréo và các giáo dân sống rải rác trong vùng. Dưới sự hướng dẫn của Cha Diệp, số giáo dân tăng lên đáng kể, và nhiều nhà thờ mới được xây dựng. Cha Phanxicô Xavier Trương Bửu Diệp đã rất thành công trong công tác mục vụ và truyền giáo, cho đến khi qua đời vào ngày 12 tháng 3 năm 1946.

CUỘC ĐIỀU TRA

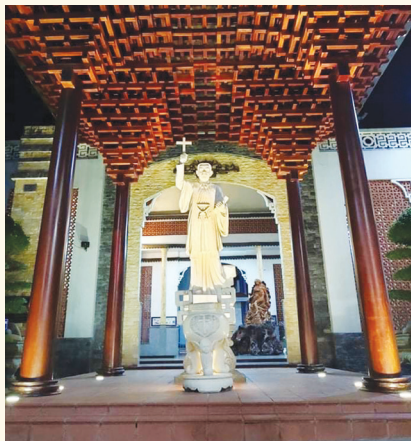
Linh mục Phanxicô Xavier Trương Bửu Diệp có sức ảnh hưởng rất lớn, không chỉ ở tỉnh Bạc Liêu, tại Giáo phận Cần Thơ, mà còn ở nhiều nơi khác trên đất nước Việt Nam và cả nước ngoài. Mộ phần của ngài ở Tắc Sậy thu hút đông đảo mọi thành phần đến kính viếng, và hình ảnh của ngài hiện diện ở khắp nơi.

Lòng sùng kính của rất nhiều người dành cho Cha Phanxicô Xavier Trương Bửu Diệp và tầm ảnh hưởng vươn xa của ngài, không phải

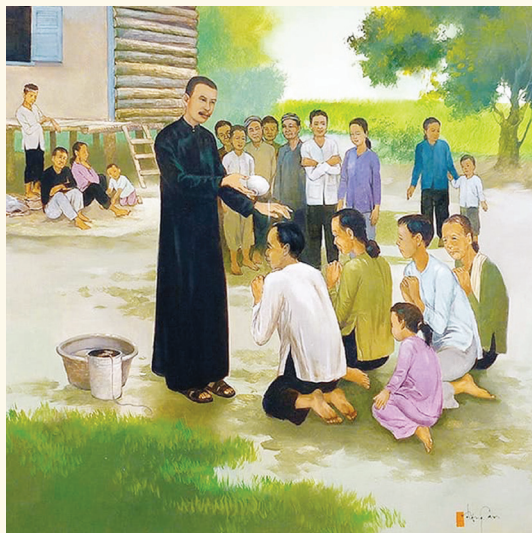
14 ✠ LINH MỤC PX. TRƯƠNG BỬU DIỆP

■ TƯỢNG ĐÀI CHA PX. TRƯƠNG BỬU DIỆP

do Giáo phận Cần Thơ chủ ý tạo ra hay dẫn dắt, nhưng điều này đã được phát sinh và lan toả một cách tự nhiên trong lòng dân chúng và ngày càng phổ biến và phát triển.

Trong những trường hợp như thế này, Giáo hội Công giáo luôn phải

■ CHA DIỆP RỬA TỘI CHO BÀ CON DỰ TÒNG

tuân theo những quy định nghiêm ngặt để xác minh tính xác thực và giá trị của lòng sùng kính đó. Cho nên, từ năm 2011 đến năm 2017,

Giáo phận Cần Thơ đã tiến hành một cuộc điều tra kỹ lưỡng về cuộc đời và cái chết của Cha Phanxicô Xavier Trương Bửu Diệp. Một cách cụ thể, một Ủy ban Sử học của Giáo phận đã được thành lập để xem xét tất cả các tài liệu khả dĩ có thể trực tiếp hoặc gián tiếp giúp tìm hiểu về cuộc đời và những sự kiện dẫn đến cái chết bi thảm của ngài. Hai mươi ba nhân chứng, cả Công giáo lẫn không Công giáo, đã được thẩm vấn sau khi công khai tuyên thệ làm chứng cách trung thực. Trong số đó, có 13 người là nhân chứng tận mắt chứng kiến, 10 người khác làm chứng về những gì họ nghe được từ những người trực

tiếp chứng kiến.

Thể theo yêu cầu của Giáo phận Cần Thơ, Tòa Thánh đã xem xét kỹ lưỡng phương pháp tiến hành và kết quả của cuộc điều tra này, kể cả việc tham khảo ý kiến của một nhóm sử gia độc lập, và cuối cùng đã tuyên bố kết quả của cuộc điều tra là đáng tin cậy.

Do đó, vào ngày 25.11.2024, Đức Giáo hoàng Phanxicô cho phép Giáo phận Cần Thơ tiến hành các bước tiếp theo: chính thức công nhận linh mục Phanxicô Xavier Trương Bửu Diệp là một mẫu gương sống Đạo cho ngày nay; và ban cho ngài danh hiệu truyền thống là “Chân phước”.

NHÂN CÁCH VÀ SỰ NGHIỆP CỦA CHA PHANXICÔ XAVIER TRƯƠNG BỬU DIỆP

Tất cả các nhân chứng đều mô tả Cha Phanxicô Xavier Diệp là một linh mục tốt, tận tâm trong việc thi hành các bổn phận tôn giáo, nghiêm túc trong việc giữ gìn các nề nếp truyền thống trong gia đình (gồm có em gái, em rể và hai cháu của ngài), và rất quảng đại đối với người khác. Ngài đặc biệt quan tâm đến người nghèo khó, trẻ em, người bệnh tật, và những người đau khổ vì chiến tranh hay những tai ương khác.

Cha Phanxicô Xavier Trương Bửu Diệp rất rộng lượng. Ngài không hề phân biệt đối xử giữa người giáo dân hay anh chị em lương dân, giữa Công giáo với các tôn giáo khác, và ngài cũng không quan tâm đến yếu tố sắc tộc hay chính kiến. Tất cả những ai nghèo khổ đều có thể đến gặp ngài trực tiếp và được ngài đón tiếp trong tình bằng hữu và với những cử chỉ chia sẻ giống y như nhau.

Để minh họa thêm, xin trích dẫn một vài lời khai thực tế của các nhân chứng sau khi họ tuyên thệ nói sự thật.

3.1. Về tình yêu của Cha Phanxicô Xavier Trương Bửu Diệp đối với mọi người

Ông Q., một giáo dân, cho biết:

20 ✠ LINH MỤC PX. TRƯƠNG BỬU DIỆP

■ BÊN TRONG NHÀ THỜ TẮC SẬY

“Cha sống giản dị, gần gũi, yêu thương và phục vụ giáo dân, nên bà con yêu mến Cha... Cha yêu thương mọi người. Cha giúp đỡ mọi người lương, giáo. Ai cần gì thì xin Cha, Cha cho”.

Linh mục V., lúc đó là một linh mục trẻ, kể lại: *“Cha rất gần gũi, hiểu biết, phục vụ và yêu thương giáo dân. Dù trong hoàn cảnh xã hội loạn lạc, nguy hiểm, Cha Diệp vẫn ở lại với giáo dân chứ không chịu tản cư đi lánh nạn... Cha Diệp siêng năng làm lễ, giải tội và đi đến các họ lẻ và giáo điểm; và Cha thường xuyên đi thăm những người già cả, ốm yếu, và giúp đỡ những người nghèo lương, giáo”*.

Bà L., lúc đó còn là một thiếu nữ khi Cha Diệp qua đời, vẫn nhớ rất rõ: *“Con thấy Cha Diệp khiêm nhường, hiền lành, đơn sơ, gần gũi giáo dân. Con nhớ Cha hay đi thăm bà con, vào nhà để xem họ sinh sống làm*

sao... Cha Diệp cũng nhân từ và biết cách hoán cải người tội lỗi. Thời đó, ba con là con nhà khá giả, ham mê ăn chơi, không lo làm việc. Cha Diệp gặp ba con khuyên giải, hướng dẫn. Nhờ đó ba con hối cải, sửa đổi, và siêng năng làm việc”.

Lời tóm tắt xác đáng nhất về điểm này là của Đức Hồng y GB. Phạm Minh Mẫn, người quen biết với Cha Phanxicô Xavier Diệp: “Ngài là một mục tử tốt lành, yêu thương, phục vụ, và sống chết với đoàn chiên... Ngài không chỉ tận tình chăm sóc những giáo dân trong họ đạo mà cả những lương dân; không chỉ trong họ đạo được trao phó mà cả những giáo

điểm xa xôi... Cha thường xuyên đến những giáo điểm và họ đạo này cử hành Thánh lễ và các Bí tích cho giáo dân, và còn thăm viếng lương dân. Để đến được những nơi đó, Cha thường đi bằng ghe xuồng hoặc đạp xe đạp... Cha Diệp tốn nhiều thời gian và hao tổn nhiều sức lực, tâm trí trong việc linh mục của mình. Cha yêu thương và biết dân rất rõ. Cha rất gần gũi với cuộc sống hằng ngày và thiêng liêng của họ. Cha phục vụ họ và hy sinh cuộc đời cho họ”.

3.2. Thái độ của Cha Phanxicô Xavier Trương Bửu Diệp đối với người nghèo, đặc biệt giữa nạn đói năm 1944-1945

Ông G., một giáo dân, khẳng định

manh mẽ: “*Cha Diệp thương mến cả người giáo cũng như người lương. Những người nghèo khổ được Cha yêu thương, giúp đỡ nhiều lắm. Ba con là Biện Việc của giáo họ được cha bảo phải giúp đỡ người nghèo tùy hoàn cảnh của người ta. Lúc đó ngoài Bắc đang đói kém: có một số người Bắc tản cư vào Tác Sậy, Cha cũng giúp đỡ họ nhiều. Nhiều người xin học đạo. Cha còn lo lắng cho những người lương nhiều hơn nữa*”.

Bà Nh., xuất thân từ một gia đình nghèo khó, đã được hưởng lòng quảng đại của Cha Diệp. Bà nhớ lại một cách sâu sắc: “*Ông Cố Diệp lúc nào cũng thương bà con giáo dân.*

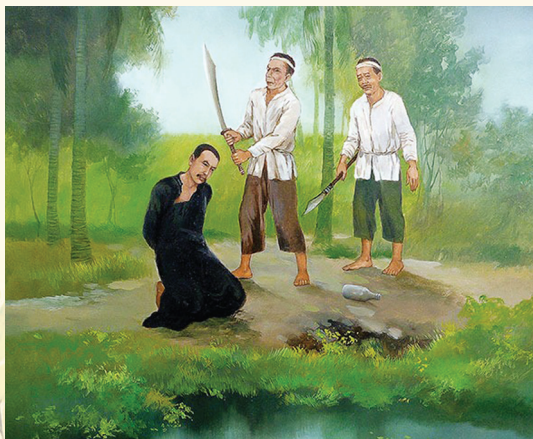
Ông Cố xin đất cho bà con giáo dân làm ruộng để sống. Họ đạo Tắc Sậy có lúa ruộng, ông Cố nuôi những người nghèo, và cho những người thất nghiệp lúa đem về chà gạo ăn. Con mồ côi mẹ, ba thì đi lấy vợ khác, vì vậy con thấy Cha Diệp thương con còn nhiều hơn”.

Cô M., khi còn nhỏ, là hàng xóm thân cận của Cha Diệp. Lời khai của cô chính xác và quý giá: “*Khi bác làm Cha Sở ở Tắc sậy thì con biết. Bác Diệp thương người lắm. Có lần, một người gánh hai thùng, mỗi thùng có một em bé. Người này xin đất cát làm ruộng. Bác Diệp bảo rằng: “Anh có thể khai thác được bao nhiêu thì*

26 ✠ LINH MỤC PX. TRƯƠNG BỬU DIỆP

anh lấy bấy nhiêu. Còn trong lúc khai thác thì tôi cho gạo ăn. Anh che cái chòi ở đỡ đi. Khi anh đã làm thành khoảnh thì anh tự sống”. Có ngày có cả chục người. Con biết, vì hồi đó, mẹ con giao cho con nhiệm vụ phát thẻ dù con còn nhỏ tuổi”.

CHA PX. TRƯƠNG BỬU DIỆP BỊ CHÉM ĐẦU

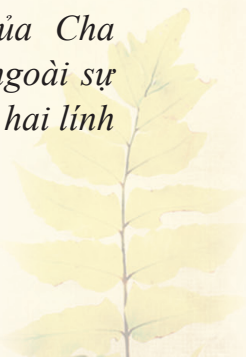

CÁI CHẾT CỦA CHA PHANXICÔ XAVIER TRƯƠNG BỬU DIỆP VÀ NGUYÊN NHÂN

Cuộc điều tra kỹ lưỡng của Giáo phận Cần Thơ, dựa trên sự kiện và lời khai, đã bác bỏ hoàn toàn những giả định vô căn cứ xung quanh cái chết của Cha Diệp, và làm sáng tỏ động cơ vụ sát hại ngài.

4.1. Sự thật

Hoàn cảnh cái chết của Cha Diệp đã được làm sáng tỏ ngoài sự nghi ngờ: ngài bị sát hại bởi hai lính đào ngũ Nhật Bản.

28 ✠ LINH MỤC PX. TRƯƠNG BỬU DIỆP

■ CHA PX. TRƯƠNG BỬU DIỆP PHÁT GẠO CHO BÀ CON LƯƠNG GIÁO

Cụ thể, thi thể của Cha Phanxicô Xavier Trương Bửu Diệp được tìm thấy trong một ao cá; đầu bị chém chẻ làm đôi từ đỉnh đầu xuống cổ bởi một nhát kiếm. Không giống với bất kỳ binh lính nào khác trong khu vực, chỉ có lính Nhật Bản mới được trang bị và sử dụng thành thạo loại vũ khí này. Trên thực tế, nhiều người đã thấy những người lính Nhật đào ngũ mang kiếm Nhật bên mình trong địa bàn giam giữ Cha Diệp.

Bà H. kể lại: *“Trong đám đồ thì có mấy thằng Nhật... Mỗi thằng Nhật có mang kiếm dài, sáng giới. Lúc con đi từ lẫm bên kia sang lẫm*

ba má con, thằng Nhật tưởng con trốn nên rút kiếm dài sáng giới kê vào cổ con”.

Chính mắt một thành viên trong nhóm hỗn tạp đã đưa Cha Phanxicô Xavier Trương Bửu Diệp cùng với người dân Tắc Sậy, cả Công giáo lẫn người lương, đến kho thóc Cây Gừa, và đã chứng kiến vụ hành quyết. Giống như hầu hết những người đồng đội của mình, anh ta không tưởng tượng được rằng ngày hôm đó sẽ kết thúc bằng vụ sát hại một con người vô tội mà mọi người dân trong vùng đều kính trọng và yêu mến. Sau đó, anh ta vẫn là một người bạn của những người Công giáo từng là giáo dân của Cha Diệp. Ông

D., một giáo dân, làm chứng: “Con không mắt thấy tai nghe sự kiện Cha Diệp bị bắt nhốt, vì con sống ở trong Chủ Chí... Nhưng con có người bạn là ông B.... Sau này, tối ngày ông ấy lại nhà con chơi và ông ấy kể chuyện này chuyện kia cho con nghe... Ông kể rằng: “Bọn lính bắt Cha Diệp đến một cái ao cạnh của nhà bên cạnh. Họ kêu Cha quỳ xuống, rồi rút gươm ra chém Cha từ sau về phía trước. Hai thằng lính người Nhật là người chém Cha Diệp. Thằng tên là N., thằng kia tên là Th.. Có ba thằng Nhật, thằng Nhật T. thì ở nhà”. Sau khi Cha Diệp bị giết, khoảng mấy bữa thì con biết tin liền, vì những người ở Tắc Sậy ra

vào đây nói cho biết”.

Lời khai gián tiếp này được đánh giá là đáng tin cậy, vì người kể chuyện không đặt mình vào vị trí thuận lợi; ngược lại, suốt quãng đời, anh ta vẫn xấu hổ vì đã là một kẻ cộng tác về mặt chất thể trong vụ hành quyết một con người vô tội. Lời khai của ông G., người đã đi tìm và kiểm tra thi thể của Cha Diệp, đã chứng thực sự việc: *“Họ chém Cha Diệp hai nhát: nhát đầu, nhưng bị run tay hay sao đó, mà nhát chém bị lạng sót sau ót. Rồi họ chém nhát thứ hai mới dứt cái đầu. Sau đó họ đập xác Cha Diệp xuống cái giếng lạng”*.

■ BÀ CON LƯƠNG GIÁO CẦU NGUYỆN
NƠI MỘ PHẦN CỦA CHA PHANXICÔ

Ông S., một thành viên của gia đình Phật tử, là chủ đất nơi vụ hành quyết được thực hiện, làm chứng rộng hơn, và đề cập đến một số động cơ của những kẻ hành quyết: *“Trong nhóm này có hai thằng Nhật tàn quân bị Tây đuổi... Họ lấy những cái tên Việt Nam... Hai thằng Nhật này là người giết Cha Diệp. Vì cái cách chết của Cha Diệp cho thấy điều đó. Cha bị chém chết từ phía ót sau ra phía trước còn dính da ở trán là cách chém của Nhật. Anh tôi về thăm nhà thấy những cây cau trong vườn bị chặt ngang ngọt sót bởi kiếm của Nhật. Dao kiếm bình thường không chặt ngọt sót được như vậy... Tại sao*

*hai thằng Nhật này giết Cha Diệp?
Hai thằng này thù Tây, vì Nhật bị
thua Tây. Tụi nó coi Cha Diệp theo
Đạo của Tây, theo Tây. Tụi nó ghét
Tây nên nó giết Cha để trả thù Tây”.*

4.2. Động cơ

***(a) Sau khi sự thật được xác
nhận, những cáo buộc đằng sau
cái chết của Cha Diệp đã được
rõ ràng:***

*Cuộc điều tra của Giáo phận đi
đến kết luận chắc chắn rằng cái chết
của Cha Phanxicô Xavier Trương
Bửu Diệp không liên quan đến “Việt
Minh” hay “Đảng Cộng sản Đông
Dương” và Chủ tịch Hồ Chí Minh.*

Trên thực tế, “Đảng Cộng sản Đông Dương” đã ra “Thông cáo tự ý giải tán” vào ngày 11 tháng 11 năm 1945 (Xem: Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đảng toàn tập*, tập 8 (1945-1947), NXB Chính trị quốc gia, Hà Nội, năm 2000, trang 19-20).

Còn Mặt trận Việt Minh lúc bấy giờ đặt nhiệm vụ trọng tâm là tìm được sự ủng hộ từ tất cả người Việt Nam, bất kể tín ngưỡng tôn giáo (Xem: Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đảng toàn tập*, tập 8 (1945-1947), NXB Chính trị quốc gia, Hà Nội, năm 2000, số 9, trang 29).

Cuộc điều tra cũng chỉ ra rằng:

LINH MỤC PX. TRƯƠNG BỬU DIỆP ✠ 37

- NHÀ THỜ CÔN PHƯỚC
- ĐÀI TƯỢNG NIỆM CHA PX. TRƯƠNG BỬU DIỆP

các chỉ thị của Chủ tịch Hồ Chí Minh trong giai đoạn đầu của nền độc lập nước nhà luôn nhằm mục tiêu thúc đẩy hòa bình và bảo vệ mạng sống. Dưới đây là đoạn trích trong *“Thư gửi đồng bào Nam Bộ, chiến sĩ ở tiền tuyến và Ủy ban Hành chính Nam Bộ”*, đăng trên *Báo Cứu quốc*, số 182, ngày 10 tháng 3 năm 1946, trước ngày Cha Phanxicô Xavier Diệp bị sát hại: *“...trong thời kỳ đình chiến này, nhất là lúc quân đội cần phải đứng lại trên vị trí hiện thời, sự chuẩn bị, sự củng cố lực lượng, sự tôn trọng kỷ luật là cần thiết hơn lúc nào hết. Và rồi đây, sau khi hòa bình đã thoả hiệp được, thì tinh thần*

phần đầu của anh em vẫn là những lực lượng quý báu để đảm bảo cho nền độc lập hoàn toàn của nước nhà sau này. Chúng ta cần phải giữ gìn từng giọt máu của đồng bào để xây đắp tương lai của Tổ quốc. Sự kiên thiết, sự tranh đấu chưa kết thúc, tinh thần hăng hái của đồng bào sẽ không bao giờ phải e là không có cơ hội hành động nữa. Trong giai đoạn mới của lịch sử nước nhà hiện nay, tinh thần đoàn kết của anh em sẽ đưa lại những kết quả tốt đẹp hơn nữa”. (xem: *Hồ Chí Minh toàn tập, Quyển 4 (1945-1946)*, NXB Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội năm 2011, trang 228-229).

(b) Thái độ của Cha Diệp đối với Việt Minh như thế nào?

Tình hình xã hội thời bấy giờ khá phức tạp như lời người con trong gia đình Phật tử ở vùng lân cận Tác Sậy, là chủ mảnh đất mà Cha Diệp bị giam giữ và bị giết vào ngày 12 tháng 3 năm 1946, đã kể lại như sau: *“Tình hình chính trị và xã hội ở vùng Tác Sậy và Cây Gừa này vào những năm 1945-1946 rất loạn lạc, giặc giã... Gia đình tôi phải tản cư đi chỗ khác để nhà trồng và hai lần lúa trồng không người coi sóc. Thịnh thoảng về thăm coi chút xíu. Vì thế, người ta bắt và nhốt Cha Diệp và bà*

*con ở Tắc Sậy trong hai lẫm lúa của
ba tôi”.*

Cũng như các giám mục và linh mục Công giáo Việt Nam thời bấy giờ, Cha Phanxicô Xavier Trương Bửu Diệp ủng hộ một quốc gia Việt Nam độc lập khỏi mọi cường quốc nước ngoài. Tuy nhiên, lập trường của ngài là ủng hộ một cuộc cách mạng hòa bình, không phải chiến tranh hay bạo lực. Điều này thể hiện rất rõ nét qua thái độ của Cha Diệp đối với Việt Minh. Ngài không hề có ác cảm với họ, nhưng không muốn tham gia vào các hoạt động quân sự. Và ngài đối xử với những người lính bình thường của họ rất thân thiện và

ấm áp như với tất cả những người trẻ tuổi khác.

Những người lính Việt Minh ở gần Tắc Sậy không ngần ngại đến thăm Cha Diệp một cách thoải mái, thậm chí khá là thân thiện, như lời bà L., một giáo dân, làm chứng: *“Con không thấy Cha Diệp làm chính trị hay quân sự. Nhưng con biết Cha Diệp có quan hệ giao tiếp tốt với hết mọi người: người Pháp, người Nhật, người Cao Đài; người Việt Minh... đến thăm Cha cũng tiếp chuyện bình thường”*.

Cô M., con gái của một giáo dân sống gần Cha Diệp kể về thái độ như

một người cha của Cha Diệp đối với những người lính trẻ Việt Minh: “Con không thấy có đồn bót, lính bộ đội Việt Minh hay lính Pháp ở nhà thờ Tắc Sậy. Sau này con nghe ba con nói lại là vài bộ đội Việt Minh đến gặp Bác Diệp để xin bánh tét. Bác nhờ giáo dân gói bánh tét đem cho họ”.

(c) Cha Diệp có thông đồng với quân đội Pháp không?

Câu trả lời cho câu hỏi này một lần nữa là: “Không!”. Một số lời khai có tuyên thệ cho phép cuộc điều tra kết luận rằng Cha Diệp không hề thông đồng với quân đội Pháp.

Bà A., sau khi tuyên thệ đã làm chứng: *“Con không thấy Cha Diệp có lính ở nhà thờ và cũng không có liên hệ nhiều với người Tây”*.

Ông G., một giáo dân khác, có câu trả lời chi tiết hơn về mối quan hệ của Cha Diệp với các nhóm vũ trang ở vùng đất bên kia sông Hậu: *“Sau khi Nhật Bản thất trận rồi, nó mới trao quyền lại cho người Pháp. Lúc đó lính Pháp đã trở lại đóng đồn ở Hộ Phòng, cách Tắc Sậy khoảng 2km. Theo con hiểu, người Pháp tôn trọng đạo Thiên Chúa. Khi Tây đi ruồng, người lương, giáo đều tụ về nhà thờ. Lúc đó Cha Diệp ra đứng trước nhà thờ. Tây và ‘Thổ’ [Khmer]*

thấy Cha thì bỏ đi luôn... Cha chỉ chăm sóc con chiến mà thôi. Cha không có lính tráng để giữ nhà thờ. Với quân đội Pháp và lính đánh thuê của họ, mối quan hệ rất căng thẳng, nhưng bằng nhân cách của mình, Cha Diệp đã buộc họ phải tôn trọng thường dân”.

Bà H. giải thích thêm: “Vào thời đó, ở Tắc Sậy loạn lạc, bất an. Lính Tây và lính Thổ ở Hộ Phòng thỉnh thoảng đi ruồng ở Tắc Sậy. Họ đến bắt đàn bà con nít, nên Cha thường kêu mọi người đến nhà thờ tập trung để Cha mặc áo dòng đứng bảo vệ. Nhiều người phải bỏ xứ Tắc Sậy tản cư đi các nơi khác”.

Bà Nh., một giáo dân khác, giải thích cách Cha Diệp kiên quyết từ chối bất kỳ sự bảo vệ nào của Pháp: *“Ông Cố Diệp không làm chính trị, quân sự gì hết. Ông cố chỉ lo làm việc của Linh mục. Thỉnh thoảng có ông Tây bà Đâm đến nhà thờ Tắc Sậy đi lễ Giáng Sinh, chứ không đến thăm cha... Vì các “ông biện Họ” biết vụ việc tranh chấp đất đai với nhà thờ khiến người ta thù ghét, nên mới khuyên ngài đi lánh nạn một thời gian. Nhưng ông Cố không chịu. ông Cố nói: “Chết sống ở giữa họ đạo. Ai muốn giết ông Cố thì giết!”. Nhưng con biết các ông biện có đem Cha đi lánh nạn ban đêm ở bên kia sông.*

Nhiều lần họ muốn bắt Cha Diệp ban đêm nhưng không gặp cha. Vì thế, họ tính chuyện bắt Cha Diệp ban ngày”.

Cuối cùng, một nhân chứng làm chứng rằng Cha Diệp đã bác bỏ những đề nghị thực tế mà người Pháp đưa ra: “Con hồi đó con còn nhỏ. Nhưng con nghe người lớn ở Tắc Sậy kể lại rằng thằng Pháp lại nói với Cha rằng cho giáo dân đi lính cho nó, thì nó cho súng giữ nhà thờ. Nhưng Cha không chịu. Cha nói: “Không. Linh mục thì cần gì súng ống. Linh mục chăm sóc bầy chiên và sống với bầy chiên theo chân Chúa, chứ không theo phe phái chính trị nào”

(d) Âm mưu giết người

Câu hỏi sau đây nên đặt ra: Tại sao Cha Phanxicô Xaviê Trương Bửu Diệp là một linh mục nghèo, khiêm tốn, trong một họ đạo tâm thường mà lại bị sát hại? Ai sẽ được lợi khi giết Cha Diệp?

Tranh chấp thực sự mà Cha Diệp có liên quan là với một số ít địa chủ. Trong cuộc tranh chấp này, Cha Diệp đã kiên quyết bảo vệ quyền lợi của những người nghèo, những người thấp kém trong xã hội cần có đất đai để sinh sống. Cũng vậy, Cha bảo vệ quyền lợi của Giáo hội, mà cụ thể là giáo xứ, trong việc quản lý đất đai mà

giáo xứ sở hữu để giúp đỡ những gia đình khó khăn, phần đông là những người chạy nạn đói. Một số địa chủ không chấp nhận điều đó, và tuyên bố tất cả đất khai hoang trong khu vực là lợi ích riêng của họ. Nhiều nhân chứng, chủ yếu là giáo dân, cho biết rõ danh tính và cách thức thâm tóm đất đai của những kẻ tham vọng đó. Ví dụ:

Bà L. cho biết: *“Con biết một ông điền chủ tên gọi là ông chủ Z. có tranh chấp đất đai với Cha Diệp. ông Chủ Z. lấn ranh đất Nhà Chung. Cha Diệp phải đưa ra tòa và Cha thắng kiện”*.

Ông Q. kể rằng: “Con nghe nói vì lý do tranh chấp đất đai ở Đồng Gò. ông Chủ Z. tranh chấp đất với Cha Diệp, nhưng ông ấy thua kiện. ông phe phái với các chủ đất khác, tìm cách bắt Cha Diệp. Ông chủ Z. là người chủ mưu”.

Bà A. có nhắc đến tên một địa chủ khác được đào tạo ở Pháp. Người này có thể đã trở thành một trong những đồng phạm của ông Z.: “Mọi người yêu mến Cha, ngoại trừ ông Ba Y. Một lần con đã nghe ông ta tranh luận với Cha Diệp và gọi “mày” và “tao” với Cha”.

Bà Nh. làm chứng rằng: “Còn thêm một cái nhà thờ ở vùng biển

nữa gọi là nhà thờ An Hải. Ông chủ Z. được chính quyền người Pháp cho ông ta khai khẩn đất đai và hóa đất mấy ngàn công ở vùng biển. Cha Diệp xin chính quyền Pháp đất để xây nhà thờ. Chính quyền Pháp đồng ý. Họ lấy lại một số đất của ông Chủ Z. và cho Cha Diệp để xây nhà thờ và cho giáo dân nghèo làm ruộng sinh sống. Cha Diệp đã xây nhà thờ An Hải và đem dân xuống dưới đó sinh sống. Hồi đó, con có xuống nhà thờ An Hải hát lễ. Từ đó, ông chủ Z. sinh ra thù ghét Cha Diệp vì ông bị mất quyền lợi. Con nghe mấy ông Biện nói chuyện với nhau về ông chủ Z. như vậy”.

Nhân chứng cuối cùng khẳng định chắc chắn sự tồn tại của một âm mưu giết Cha Phanxicô Xavier Trương Bửu Diệp. Cô N. khai: “Con nghe dư luận cho rằng, hỏi đó có ông chủ Z. tranh chấp đất đai ở biển Gành Hào với Cha Diệp. Ông chủ Z. là người giàu có. Cha con nói lại rằng Cha Diệp có giấy tờ đất đai, còn ông chủ Z. không có giấy nên ông ta thua kiện. Do đó, mấy năm sau, khi Cha Diệp mời ông chủ Z. đi dự lễ Noel, ông không còn đi lễ nữa. Sau này, ông muốn người ta giết Cha Diệp”.

Ý NGHĨA CỦA CUỘC ĐỜI VÀ CÁI CHẾT CỦA CHA PHANXICÔ XAVIER TRƯƠNG BỬU DIỆP

Từ nhiều năm nay, rất nhiều người, thuộc mọi tầng lớp xã hội và hoàn cảnh khác nhau, từ khắp nơi trên đất nước và cả từ nước ngoài, thuộc nhiều tôn giáo - tín ngưỡng - niềm tin khác nhau... đổ về mộ phần của Cha Phanxicô Xavier Trương Bửu Diệp tại Tắc Sậy, thuộc Giáo phận Cần Thơ. Và rất nhiều người, lương cũng như giáo, khi đến với Cha Diệp đã nhận được nhiều ơn lành qua sự

cầu bầu của ngài. Bằng chứng hùng hồn nhất về lời cầu bầu của ngài là rất nhiều lời tạ ơn được dâng lên cho ngài qua những bảng tạ ơn nơi trung tâm hành hương Tắc Sậy. Nhiều người đến với ngài và qua lời bầu cử của ngài, họ đã đến gần với Thiên Chúa, Đấng mà ngài đã suốt đời tôn thờ và tận tâm phục vụ.

Giáo phận Cần Thơ đã nỗ lực chào đón mọi người như cách thức mà Cha Diệp đã chào đón những người gặp khó khăn. Các linh mục được Giám mục yêu cầu hướng dẫn và hỗ trợ tinh thần và vật chất cho khách hành hương. Và sau khi đã ghi nhận, tìm hiểu và chứng thực

về ý nghĩa của lòng mộ mến Cha Phanxicô Xavier Trương Bửu Diệp của đông đảo dân chúng, và cứu xét cách thận trọng và khôn ngoan dưới sự soi sáng của Chúa Thánh Thần, sao cho phù hợp với đức tin Công giáo và quy tắc sống Đạo, Giáo phận Cần Thơ đã thỉnh cầu Đức Giáo Hoàng xem xét và phê chuẩn về cuộc điều tra mà Giáo phận đã tiến hành từ năm 2011 đến nay.

Đức Giáo hoàng Phanxicô đã trả lời cho thỉnh cầu của Giáo phận Cần Thơ vào ngày 25 tháng 11 năm 2024, khi ngài tuyên bố rằng: *“Cha Trương Bửu Diệp đã bị giết vì lòng thù ghét đức tin vào ngày 12 tháng 3 năm*

56 ✠ LINH MỤC PX. TRƯƠNG BỬU DIỆP

■ NHÀ KHẤN CHA PX. TRƯƠNG BỬU DIỆP
TẠI GX CỒN PHƯỚC, CHỢ MỚI

■ PHONG CẢNH NHÀ THỜ TẮC SẬY VÀO NĂM 1936

1946” và truyền công
bố sự thật ấy cho tất cả
mọi thành phần trong
Giáo hội Công giáo và
cho tất cả những người
thành tâm thiện chí.

LỜI TUYÊN BỐ ĐÓ CÓ Ý NGHĨA GÌ?

Trong suốt cuộc đời mình, Cha Phanxicô Xavier Trương Bửu Diệp đã trở nên tất cả cho mọi người để phục vụ mọi người, và dành tình cảm đặc biệt cho những người dễ bị tổn thương nhất: trẻ em, người già, người bệnh và người nghèo.

- Đối mặt với sự lạm dụng của các băng nhóm vũ trang, Cha đã bảo vệ những người yếu thế nhất: phụ nữ, thiếu nữ, và trẻ em.
- Đối với những anh chị em bất

hạnh, đặc biệt những nạn nhân của nạn đói năm 1945, Cha đã khôn ngoan tổ chức các hoạt động cứu trợ hiệu quả.

- Đối với việc quản lý đất đai tập thể, Cha đã ra sức bảo vệ không vì lợi ích cá nhân, mà là để bảo vệ quyền lợi của người nghèo.
- Đối với việc mục vụ của một mục tử giữa đoàn chiên, Cha đã sống và chết vì niềm tin, Cha không phân biệt đối xử, trái lại, luôn chạnh lòng thương xót mọi người, cho dù họ thuộc tầng lớp xã hội nào, có quan điểm chính trị ra sao, hoặc thuộc về tín ngưỡng nào...

60 ✠ LINH MỤC PX. TRƯƠNG BỬU DIỆP

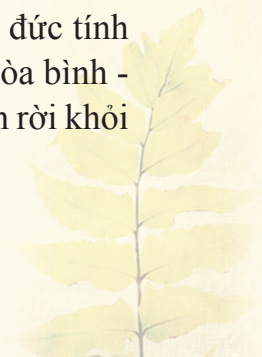
- Là một người yêu chuộng hòa bình và là bạn của mọi người, Cha không khinh miệt hay thù ghét ai, và luôn từ chối tham gia vào các hành động vũ trang chống lại đồng bào của mình, dù thuộc phe phái nào, thậm chí còn từ chối vũ khí để tự vệ.
- Cha đã chết vì những lý tưởng trên đây, và mọi người biết đến Cha đều yêu mến, cho dù họ thuộc tôn giáo hay chính kiến khác nhau.
- Tuy nhiên, Cha đã trở thành nạn nhân của một số ít kẻ muốn chiếm đoạt tài sản của người nghèo.

**THẬT SỰ,
CHA PHANXICÔ XAVIER
TRƯƠNG BỬU DIỆP ĐÃ CHẾT
VÌ ĐỨC TIN
VÀ ĐỂ BẢO VỆ QUYỀN LỢI
CỦA NGƯỜI NGHÈO**

Người Công giáo giờ đây gọi Cha Phanxicô Xavier Trương Bửu Diệp là “*Vị Tử đạo*” vì Cha đã hy sinh mạng sống của mình cho những người được giao phó cho Cha, để bảo vệ đức tin Kitô giáo, và các đức tính yêu thương, công bằng và hòa bình - là những điều không thể tách rời khỏi đức tin Kitô giáo.

Người Công giáo muốn tôn phong Cha Phanxicô Xavier Trương Bửu Diệp là “*Chân phước Tử đạo*” vì Cha đã thể hiện thật rõ nét qua cuộc sống và cái chết của mình các Mối Phúc thật trong Phúc Âm: “*Phúc cho anh em là những kẻ nghèo khó... Phúc cho anh em là những kẻ bây giờ đang phải đói... Phúc cho anh em là những kẻ bây giờ đang phải khóc... Phúc cho anh em khi vì Con Người mà bị người ta oán ghét, khai trừ, sỉ vả và bị xóa tên như đồ xấu xa...*” (Lc 6, 20-22).

mục lục

- TIỂU SỬ SƠ LƯỢC CỦA LINH MỤC PHANXICÔ XAVIER TRƯƠNG BỬU DIỆP (1877-1946).....9
- CUỘC ĐIỀU TRA.....13
- NHÂN CÁCH VÀ SỰ NGHIỆP CỦA CHA PHANXICÔ XAVIER TRƯƠNG BỬU DIỆP18
- CÁI CHẾT CỦA CHA PHANXICÔ XAVIER TRƯƠNG BỬU DIỆP VÀ NGUYÊN NHÂN.....27
- Ý NGHĨA CỦA CUỘC ĐỜI VÀ CÁI CHẾT CỦA CHA PHANXICÔ XAVIER TRƯƠNG BỬU DIỆP53
- LỜI TUYÊN BỐ ĐÓ CÓ Ý NGHĨA GÌ?.....58
- THẬT SỰ, CHA PHANXICÔ XAVIER TRƯƠNG BỬU DIỆP ĐÃ CHẾT VÌ ĐỨC TIN VÀ ĐỂ BẢO VỆ QUYỀN LỢI CỦA NGƯỜI NGHÈO.....61

